

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економічної теорії, маркетингу та економічної кібернетики

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ

Другого (магістерського) рівня вищої освіти

освітньої програми «Маркетинг» спеціальності 075 «Маркетинг»

м. Кропивницький – 2022

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до дисципліни
3. Мета і завдання дисципліни
4. Формат дисципліни
5. Результати навчання
6. Обсяг дисципліни
7. Ознаки дисципліни
8. Пререквізити
9. Технічне й програмне забезпечення /обладнання
10. Політика курсу
11. Навчально-методична карта дисципліни
12. Система оцінювання та вимоги
13. Рекомендована література

1 Загальна інформація

Назва дисципліни	РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ	Назва дисципліни	РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ
Викладач	к.е.н., доц. Вишнеvsька Вікторія Анатоліївна	Викладач	к.т.н., доц. Осін Руслан Анатолійович
	Профілі в наукометричних базах даних і наукових соцмережах: Google Scholar ORCID Publons (Web of Science ResearcherID)		Профілі в наукометричних базах даних і наукових соцмережах: Google Scholar Scopus ORCID
E-mail	vishnevskaya9181@gmail.com vyshnevskava@kntu.kr.ua	E-mail	ruslan_osin@ukr.net osinra@kntu.kr.ua
Консультації	Консультації проводяться відповідно до графіку індивідуальних занять зі студентами, затвердженого кафедрою економічної теорії, маркетингу та економічної кібернетики. Можливі консультації шляхом листування через електронну пошту, Viber, засобами проведення заходів у режимі відеоконференцій Zoom, Skype	Консультації	Консультації проводяться відповідно до графіку індивідуальних занять зі студентами, затвердженого кафедрою економічної теорії, маркетингу та економічної кібернетики. Можливі консультації шляхом листування через електронну пошту, Viber, засобами проведення заходів у режимі відеоконференцій Zoom, Skype

2 Анотація до дисципліни

Вивчення дисципліни “Ризик-менеджмент та цивільний захист” передбачає формування навичок управління ризиками та прийняття відповідних рішень у сфері ризик-менеджменту та цивільного захисту, закріплення та поглиблення теоретичних знань з управління ризиками. Вивчення та врахування невизначеності, конфліктності, багатокритеріальності й пов’язаного з ними ризику є важливим напрямом сучасної економічної теорії. Об’єкт управління ситуацією характеризується багатоваріантністю розвитку та можливістю виникнення

непередбачених ситуацій. Таким чином, основними характеристиками сучасного маркетолога є вміння працювати в умовах невизначеності, робити раціональний вибір із безлічі можливих альтернатив.

3 Мета і завдання дисципліни

Мета — формування у здобувачів сучасного рівня знань щодо методології управління ризиком та оволодіння практичним інструментарієм застосування прийомів і методів зниження ризику та створювання умов безпеки діяльності суб'єкту господарювання, а також формуванні у здобувачів системних компетенцій та знань, необхідних для вирішення питань цивільного захисту у відповідній виробничій сфері та повсякденній діяльності.

Завдання вивчення дисципліни є формування компетентностей (ЗК– загальних, СК – спеціальних(фахових)):

- ЗК1 Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК3 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК4 Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
- ЗК 9. Здатність забезпечувати організацію цивільного захисту у разі виникнення надзвичайних ситуацій.
- СК2. Здатність коректно інтерпретувати результати останніх теоретичних досліджень у сфері маркетингу та практики їх застосування.
- СК6. Здатність обирати і застосовувати ефективні засоби управління маркетинговою діяльністю ринкового суб'єкта на рівні організації, підрозділу, групи, мережі.

4 Формат дисципліни

Для денної форми навчання:

Викладання курсу передбачає для засвоєння дисципліни традиційні лекційні заняття із застосуванням електронних презентацій, поєднуючи із практичними (семінарськими) заняттями.

Формат очний (offline / Facetoface)

Для заочної форми навчання:

Під час сесії формат очний (offline / Facetoface), у міжсесійний період – дистанційний (online).

5 Програмні результати навчання

При вивченні дисципліни студент повинен набути наступні результати (програмні результати навчання (P)):

- P2. Вміти адаптовувати і застосовувати нові досягнення в теорії та практиці маркетингу для досягнення конкретних цілей і вирішення задач ринкового суб'єкта.

- P3. Планувати і здійснювати власні дослідження у сфері маркетингу, аналізувати його результати і обґрунтовувати ухвалення ефективних маркетингових рішень в умовах невизначеності.
- P 4. Вміти розробляти стратегію і тактику маркетингової діяльності з урахуванням крос-функціонального характеру її реалізації
- P10. Обґрунтовувати маркетингові рішення на рівні ринкового суб'єкта із застосуванням сучасних управлінських принципів, підходів, методів, прийомів.
- P13. Керувати маркетинговою діяльністю ринкового суб'єкта, а також його підрозділів, груп і мереж, визначати критерії та показники її оцінювання.
- P15. Збирати необхідні дані з різних джерел, обробляти і аналізувати їх результати із застосуванням сучасних методів та спеціалізованого програмного забезпечення.
- P 19. Досліджувати, аналізувати та ідентифікувати небезпеки навколишнього середовища, класифікувати надзвичайні ситуації, здійснювати їх прогнозування.

Набути соціальних навичок (soft-skills):

- здатність обґрунтовувати власну точку зору на розв'язуване завдання керування на основі використання методів наукового пізнання, математичного моделювання, сучасного економіко-математичного інструментарію;
- здатність спілкуватися з колегами, клієнтами, партнерами, щодо конкретних питань діяльності підприємства, установи, організації;
- здатність складати аналітичні звіти, доповіді у письмовій формі та виступати з результатами власної роботи на нарадах, конференціях тощо

6 Обсяг дисципліни

Вид заняття	Кількість годин
лекції	28
практичні	14
самостійна робота	78
Всього	120

7 Ознаки дисципліни

Рік викладання	Курс (рік навчання)	Семестр	Спеціальність	Кількість кредитів / годин	Кількість змістових модулів	Вид підсумкового контролю	Обов'язкова / вибіркова
2022	1	1	075 Маркетинг	4 / 120	2	залік	обов'язкова

8 Пререквізити

Ефективність засвоєння змісту дисципліни «Ризик-менеджмент та цивільний захист» значно підвищиться, якщо студент попередньо опанував матеріал таких дисциплін як Макроекономіка, Мікроекономіка, Економіка підприємства, Теорія ймовірностей та математична статистика, Економетрика, Менеджмент, Маркетинг.

9 Технічне й програмне забезпечення /обладнання

У період сесії бажано мати мобільний пристрій (телефон або планшетний комп'ютер) для оперативної комунікації з адміністрацією та викладачами з приводу проведення занять та консультацій, самостійної та наукової роботи. У міжсесійний період комп'ютерну техніку (з виходом у глобальну мережу) та оргтехніку для комунікації з адміністрацією, викладачами та підготовки (друку) самостійних робіт та результатів наукових досліджень (за наявності).

10 Політика курсу

Академічна доброчесність:

Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

Відвідування занять:

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають лекції і практичні заняття курсу. Пропущені заняття повинні бути відпрацьовані не пізніше, ніж за тиждень до залікової сесії.

Поведінка на заняттях:

Недопустимість: запізнь на заняття, списування та плагіат, несвоєчасне виконання поставленого завдання.

При організації освітнього процесу в Центральнoукраїнському національному технічному університеті студенти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу; Положення про організацію вивчення навчальних дисциплін вільного вибору; Положення про рубіжний контроль успішності і сесійну атестацію студентів ЦНТУ; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ.

11 Навчально-методична карта дисципліни

Тиждень, дата, години	Тема, основні питання (розкривають зміст і є орієнтирами для підготовки до модульного і підсумкового контролю)	Форма діяльності (заняття) /формат	Матеріали	Література, інформаційні ресурси	Завдання, години	Вага оцінки	Термін виконання
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади ризик-менеджменту							
Тиж. 1	Тема 1. Ризик та основні принципи його аналізу та управління Визначення економічного ризику. Аналіз чинників невизначеності, конфліктності та породжуваного ними економічного ризику. Класифікація ризику.	Лекція / <i>Facetoface</i>	Конспект лекцій / презентація	1, с. 12-43 2, с. 77-113 3, с. 7-22 4, с. 6-22 5, с. 7-23 6, с. 20-29 7, с. 7-41 8, с. 25-48 9, с. 15-36 12, 13, 15, с. 7-29 19-26, 30-32	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Підготувати доповідь на тему: - Сутність та необхідність управління ризиком. - Види ризику та критерії їх класифікації. - Функції ризику та особливості їх реалізації в підприємницькій діяльності. - Фінансові ризики та види їх прояву. - Особливості комерційних ризиків у діяльності торговельного підприємства. - Виробничий ризик у діяльності промислового підприємства.	2 бали	Самостійна робота до 2 тижня
Тиж. 2	Тема 1. Ризик та основні принципи його аналізу та управління Визначення економічного	Практичне заняття / <i>Facetoface</i>	Конспект лекцій / презентація	1, с. 12-43 2, с. 77-113 3, с. 7-22 4, с. 6-22	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Виконання практичних завдань:	8 балів	Самостійна робота до 2 тижня

	ризиків. Аналіз чинників невизначеності, конфліктності та породжуваного ними економічного ризику. Класифікація ризику.			5, с. 7-23 6, с. 20-29 7, с. 7-41 8, с. 25-48 9, с. 15-36 12, 13, 15, с. 7-29 19-26, 30-32	На конкретному прикладі здійсніть аналіз ризику, класифікуйте його джерела щодо певного виду комерційної діяльності.		
Тиж.2	Тема 2. Методи кількісного аналізу ризику Кількісний аналіз ризику. Метод аналогій. Аналіз чутливості (вразливості). Статистичний метод. Метод оцінки фінансової стійкості (аналізу доцільності витрат). Аналітичний метод. Нормативний метод. Метод експертних оцінок.	Лекція / <i>Facetoface</i>	Конспект лекцій / презентація	1, с. 115-128 2, с. 133-146 3, с. 56-91 4, с. 55-73 5, с. 15-23 7, с. 93-134 8, с. 268-289 10, с. 125-165 12, 13, 15, с. 31-51 16-26, 28-32	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Підготувати доповідь на тему: - Використання абсолютних оцінок ризику при прийнятті фінансових (інвестиційних) рішень. - Використання відносних оцінок ризику при прийнятті управлінських рішень.	2 бали	Самостійна робота до 3 тижня
Тиж.3	Тема 2. Методи кількісного аналізу ризику Кількісний аналіз ризику. Метод аналогій. Аналіз чутливості (вразливості). Статистичний метод. Метод оцінки фінансової стійкості (аналізу доцільності витрат). Аналітичний метод. Нормативний метод. Метод експертних оцінок.	Лекція / <i>Facetoface</i>	Конспект лекцій / презентація	1, с. 115-128 2, с. 133-146 3, с. 56-91 4, с. 55-73 5, с. 15-23 7, с. 93-134 8, с. 268-289 10, с. 125-165 12, 13, 15, с. 31-51 16-26, 28-32	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Підготувати доповідь на тему: - Новітні підходи щодо адекватного вимірювання ступеня політичного та крайнього ризиків. - Використання експертних процедур при вимірюванні ступеня інвестиційних ризиків.	2 бали	Самостійна робота до 4 тижня

Тиж. 4	Тема 2. Методи кількісного аналізу ризику Кількісний аналіз ризику. Метод аналогій. Аналіз чутливості (вразливості). Статистичний метод. Метод оцінки фінансової стійкості (аналізу доцільності витрат). Аналітичний метод. Нормативний метод. Метод експертних оцінок.	Практичне заняття / <i>Facetoface</i>	Конспект лекцій / презентація	1, с. 115-128 2, с. 133-146 3, с. 56-91 4, с. 55-73 5, с. 15-23 7, с. 93-134 8, с. 268-289 10, с. 125-165 12, 13, 15, с. 31-51 16-26, 28-32	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Виконання практичних завдань Виходячи з наведених нижче даних, розрахувати простий та дисконтований період окупності інвестицій. Розмір інвестиції - 115 000 дол. Розмір бар'єрної ставки - 9,2 %. Доходи від інвестицій: в першому році - 32 000 дол.; у другому році - 41 000 дол.; в третьому році - 43 750 дол.; в четвертому році - 38 250 дол.	6 балів	Самостійна робота до 5 тижня
Тиж. 4	Тема 3. Система кількісних оцінок ступеня ризику Загальні підходи до кількісної оцінки ступеня ризику. Ймовірність як один з підходів до оцінки ризику. Інгрідієнт економічного показника. Ризик в абсолютному вираженні. Ризик у відносному вираженні.	Лекція / <i>Facetoface</i>	Конспект лекцій / презентація	1, с. 136-151 2, с. 55-70 4, с. 24-33 5, с. 89-97 8, с. 359-401 9, с.134-158 10, 169-187 12, 13 15, с. 55-90 16-23, 26, 28-32	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Підготувати доповідь на тему: - Використання абсолютних оцінок ризику при прийнятті фінансових (інвестиційних) рішень. - Використання відносних оцінок ризику при прийнятті управлінських рішень.	2 бали	Самостійна робота до 5 тижня
Тиж. 5	Тема 3. Система кількісних	Практичне	Конспект	1, с. 136-151	Виконання практичних	8 балів	Самостійна

	<p>оцінок ступеня ризику Загальні підходи до кількісної оцінки ступеня ризику. Ймовірність як один з підходів до оцінки ризику. Інгрєдєнт економїчного показника. Ризик в абсолютному вираженнї. Ризик у вїдносному вираженнї.</p>	заняття / <i>Facetoface</i>	лекцїй, додаткова лїтература, Moodle	2, с. 55-70 3, с. 56-91 4, с. 24-33 5, с. 89-97 8, с. 359-401 9, с.134-158 10, 169-187 12, 13 15, с. 55-90 16-23, 26, 28-32	завдань 1. При вкладеннї капїталу в проект A з 150 випадкїв прибуток $A_1 = 2000$ отримано 75 разїв, прибуток $A_2 = 800$ отримано 25 разїв, а при вкладеннї капїталу в проект B з 120 випадкїв прибуток $B_1 = 1100$ отримано 58 разїв, прибуток $B_2 = 1900$ отримано 40 разїв і прибуток $B_3 = 1770$ отримано 22 рази. Визначте варїант вкладення капїталу, виходячи з таких показникїв : <i>a)</i> величина сподїваного прибутку; <i>б)</i> величина ризику. Розгляньте варїанти, коли величина ризику визначається як дисперсія, семїварїація, коефїцієнт семїварїації та коефїцієнт асиметрії.		робота до 6 тижня
Тиж. 6	<p>Тема 4. Управлїння економїчним ризиком Розвиток концепції ризик-менеджменту. Ключовї поняття ризик-менеджменту. Механїзм управлїння ризиками. Методи</p>	Лекція / <i>Facetoface</i>	Конспект лекцїй / презентація	1, с. 44-62 2, с. 78-89 3, с. 105-136 5, с. 99-106 6, с. 45-59 9, с. 225-256	Самостїйно опрацювати теоретичний матерїал. Підготувати доповїдь на тему: -Теоретико-математичнї моделї хеджування як	2 бали	Самостїйна робота до 7 тижня

	управління ризиками. Прийоми зниження ризику.			11, с. 124-148 15 с. 119-126, 16-26, 28-32	засобу зниження ризику. - Ринки фінансових ф'ючерсів з метою зниження ступеня ризику.		
Тиж. 6	Тема 4. Управління економічним ризиком Розвиток концепції ризик-менеджменту. Ключові поняття ризик-менеджменту. Механізм управління ризиками. Методи управління ризиками. Прийоми зниження ризику.	Лекція / <i>Facetoface</i>	Конспект лекцій / презентація	1, с. 44-62 2, с. 78-89 3, с. 105-136 5, с. 99-106 6, с. 45-59 9, с. 225-256 11, с. 124-148 15 с. 119-126, 16-26, 28-32	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Підготувати доповідь на тему: - Здобуття додаткової інформації як засіб зниження ступеня ризику. Відповідні економіко-математичні моделі.	2 бали	Самостійна робота до 7 тижня
Тиж. 7	Тема 4. Управління економічним ризиком Розвиток концепції ризик-менеджменту. Ключові поняття ризик-менеджменту. Механізм управління ризиками. Методи управління ризиками. Прийоми зниження ризику.	Практичне заняття / <i>Facetoface</i>	Конспект лекцій, додаткова література, Moodle	1, с. 44-62 2, с. 78-89 3, с. 105-136 5, с. 99-106 6, с. 45-59 9, с. 225-256 11, с. 124-148 15 с. 119-126, 16-26, 28-32	Виконання практичних завдань Визначте альтернативні варіанти формування резервного фонду підприємства на основі таких даних. Виручка від реалізації у звітному періоді становила 476 тис. грн, валюта балансу — 696 тис.грн, витрати на виробництво і реалізацію продукції — 367 тис. грн, інші доходи підприємства — 56,4 тис. грн. Розрахуйте критерій обліку ризику. Зробіть висновки.	6 балів	Самостійна робота до 8 тижня
	Змістовий контроль №1	Тест	Тест	moodle.kntu.kr	Виконати тестове	10	до 8 тижня

				.ua/курс РМтаЦЗ	завдання	балів	
Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти управління ризиками та цивільний захист							
Тиж. 8	Тема 5. Формування стратегії управління ризиком Система управління ризиками. Основні складові системи управління ризиками. Моделі управління ризиком. Формування стратегії управління ризиком. Ризик-менеджмент і його роль у визначенні стратегії управління ризиком.	Лекція / <i>Facetoface</i>	Конспект лекцій / презентація	1, с. 152-182 3, 105-136, 4. с. 43-60 6, с. 89-95 9, с. 289-296 11, с. 156-174 12, 13, 24, 25, 28-32	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Підготувати доповідь на тему: - Теоретичні підходи щодо стратегії управління ризиком. - Аналіз сильних і слабких сторін системи управління ризиками.	2 бали	Самостійна робота до 9 тижня
Тиж. 8	Тема 5. Формування стратегії управління ризиком Система управління ризиками. Основні складові системи управління ризиками. Моделі управління ризиком. Формування стратегії управління ризиком. Ризик-менеджмент і його роль у визначенні стратегії управління ризиком.	Лекція / <i>Facetoface</i>	Конспект лекцій / презентація	1, с. 152-182 3, 105-136, 4. с. 43-60 6, с. 89-95 9, с. 289-296 11, с. 156-174 12, 13, 24, 25, 28-32	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Підготувати доповідь на тему: - Формування стратегії управління економічними ризиками. - Використання електронних засобів для формування стратегії управління ризиком.	2 бали	Самостійна робота до 9 тижня
Тиж. 9	Тема 5. Формування стратегії управління ризиком Система управління ризиками. Основні складові системи управління ризиками. Моделі управління ризиком. Формування стратегії управління ризиком. Ризик-менеджмент і його роль у	Практичне заняття / <i>Facetoface</i>	Конспект лекцій, додаткова література, Moodle	1, с. 152-182 3, 105-136, 4. с. 43-60 6, с. 89-95 9, с. 289-296 11, с. 156-174 12, 13, 24, 25, 28-32	Виконання практичних завдань Розробіть стратегію управління економічними ризиками гіпотетичного підприємства за поданою схемою: 1. Загальна	6 балів	Самостійна робота до 10 тижня

	визначенні стратегії управління ризиком.				<p>характеристика підприємства:</p> <ul style="list-style-type: none"> – визначення основної місії підприємства, його цілей та завдань; – визначення виду та характеру діяльності підприємства, його мікросередовища та місця на ринку споживчих товарів. <p>2. Діагностика видів ризику підприємства:</p> <ul style="list-style-type: none"> – визначення виду економічних ризиків відповідно до певного напрямку діяльності; – обґрунтування причин виникнення; – оцінювання ризиків; – визначення і обґрунтування методів та засобів мінімізації ризиків. <p>3. Управління економічними ризиками:</p> <ul style="list-style-type: none"> – визначення ризик-позиції підприємства; – розробка стратегії управління ризиками. 		
Тиж. 10	Тема 6. Вартість, час та ризик Вартість і час. Норма дисконту. Модель рівноваги ринку капіталів (CAPM). Вплив ризику	Лекція / <i>Facetoface</i>	Конспект лекцій / презентація	1, с. 183-206 2, с.401-412 5, с. 184-192 7, с. 238-259	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Підготувати доповідь на тему:	2 бали	Самостійна робота до 11 тижня

	та інфляції на величину сподіваної норми відсотка. Інфляція, інфляційний ризик і норма відсотка Ризик та норма відсотка. Майбутня вартість. Теперішня вартість. Оцінка ринкової вартості підприємства та ризик.			8, с. 425-447 10, с. 192-207 15, с. 249-268 16-23, 28-32	- Аналіз чутливості інвестиційного проекту: суть та методологія. - Сценарний підхід як метод аналізу ризику проекту. - Математичний інструментарій інвестиційного бізнес-планування. - Аналіз інвестиційної привабливості проекту. - Аналіз критеріїв ефективності інвестиційного проекту.		
Тиж. 10	Тема 6. Вартість, час та ризик Вартість і час. Норма дисконту. Модель рівноваги ринку капіталів (САРМ). Вплив ризику та інфляції на величину сподіваної норми відсотка. Інфляція, інфляційний ризик і норма відсотка Ризик та норма відсотка. Майбутня вартість. Теперішня вартість. Оцінка ринкової вартості підприємства та ризик.	Практичне заняття / <i>Facetoface</i>	Конспект лекцій, додаткова література, Moodle	1, с. 183-206 2, с.401-412 5, с. 184-192 7, с. 238-259 8, с. 425-447 10, с. 192-207 15, с. 249-268 16-23, 28-32	Виконання практичних завдань 1. За прогнозами фахівців для ремонту обладнання, який доведеться здійснити через 10 років, будуть потрібні \$25000. В банк під 10% річних фірмою було вкладено \$10000. Чи вистачить суми, що буде на рахунку фірми через 10 років, для відповідного ремонту? Через скільки років на банківському рахунку фірми буде необхідна сума? 2. Для вашого проекту ви	8 балів	Самостійна робота до 11 тижня

					взяли кредит \$56000 під 100% річних. Схема повернення основної суми боргу та відсотків за кредит така: повертати щорічно, в кінці кожного року, рівними сумами (починаючи з першого року). Якою повинна бути сума щорічного повернення, щоб повернути весь борг через 8 років?		
Тиж. 11	Тема 7. Ризик-менеджмент у маркетингу Ризики у маркетингу. Управління ризиками під час проведення маркетингових досліджень. Вивчення ризику споживача. Управління ризиками у процесі розробки маркетингових стратегій.	Лекція / <i>Facetoface</i>	Конспект лекцій / презентація	1, с. 270-279 2, с.349-360 6, с. 90-100 10, с. 345-369 11, с. 178-192 21, с. 165-189 32	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Підготувати доповідь на тему: - Класифікація маркетингових ризиків - Підходи до оцінки маркетингових ризиків, викликаних впливом факторів макросередовища - Підходи до оцінки маркетингових ризиків, викликаних впливом факторів мікросередовища	2 бали	Самостійна робота до 12 тижня
Тиж. 12	Тема 7. Ризик-менеджмент у маркетингу Ризики у маркетингу. Управління ризиками під час проведення маркетингових	Практичне заняття / <i>Facetoface</i>	Конспект лекцій, додаткова література, Moodle	1, с. 270-279 2, с.349-360 6, с. 90-100 10, с. 345-369 11, с. 178-192	Виконання практичних завдань Проаналізувати ризики під час проведення маркетингових	8 балів	Самостійна робота до 13 тижня

	досліджень. Вивчення ризику споживача. Управління ризиками у процесі розробки маркетингових стратегій.			21, с. 165-189 32	досліджень		
Тиж. 12	<p>Тема 8. Моніторинг та сценарний аналіз виникнення і розвитку надзвичайних ситуацій</p> <p>Цивільний захист, його завдання та функції. Єдина державна система цивільного захисту, її рівні та режими функціонування. Надзвичайні ситуації (НС) та їх класифікація. Причини виникнення та складові системи моніторингу НС. Галузевий моніторинг за станом безпеки у відповідній сфері відповідальності центральних органів виконавчої влади. Територіальний моніторинг за об'єктами, ресурсами, процесами і системами захисту та ліквідації НС, стану впровадження превентивних заходів щодо зменшення їх масштабів. Урядова інформаційно-аналітична система з НС.</p>	Лекція / <i>Face to face</i>	Лекційний матеріал/Презентація	Основна [1;2;4;10;11]	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал Підготувати реферат на тему: - Особливості організації цивільного захисту (цивільної оборони) в країнах світу	2 бали	Самостійна робота і реферат до 13 тижня
Тиж. 13	<p>Тема 9. Планування заходів з питань цивільного захисту</p> <p>Загальні принципи превентивного та оперативного</p>	Лекція / <i>Face to face</i>	Лекційний матеріал/Презентація	Основна [6,9,12] закон. база [12,13]	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал Підготувати реферат на тему:	2 бали	Самостійна робота і реферат до 14 тижня

	<p>(аварійного) планування заходів щодо зниження ризиків і зменшення масштабів НС.</p> <p>Вимоги до складу, змісту та форми плануючої документації.</p> <p>Методика розроблення планів з попередження НС.</p> <p>Комплекс організаційних та інженерно-технічних заходів щодо запобігання та мінімізації наслідків НС природного характеру. Особливості планування дій персоналу щодо локалізації і ліквідації аварійних ситуацій і аварій на потенційно небезпечних об'єктах (ПНО) та пом'якшення їх наслідків.</p>				<p>- Методика планування заходів із фізичного, функціонального та комбінованого захисту персоналу, а також ліквідації наслідків НС</p>		
Тиж. 14	<p>Тема 10. Захист населення і територій в умовах надзвичайних ситуацій</p> <p>Види захисту населення.</p> <p>Оповіщення та інформування.</p> <p>Укриття населення в захисних спорудах. Класифікація захисних споруд.</p> <p>Евакуаційні заходи.</p> <p>Інженерний захист територій та суб'єктів господарювання.</p> <p>Психологічний захист.</p> <p>Медичний захист та забезпечення епідемічного благополуччя в районах НС.</p> <p>Радіаційний та хімічний захист.</p> <p>Біологічний захист населення,</p>	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	Основна [1-4;6;8-10], Закон.база [1-2; 5; 8-9]	<p>Підготувати презентацію</p> <p>- Основні способи захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій</p> <p>- Служба медицини катастроф</p>	3 бали	Самостійна робота та презентація до 14 тижня

	тварин і рослин. Засоби індивідуального захисту, їх класифікація.						
Тиж. 14	Тема 11. Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи цивільного захисту Фінансування заходів з ліквідації наслідків НС, відшкодування збитків постраждалим. Поняття державного резерву, його склад, призначення. Використання матеріальних ресурсів з державного, оперативного, регіонального та місцевого резерву. Координація організації торгівлі продуктами харчування і товарами першочергового вжитку для постраждалого населення Порядок підготовки матеріалів, на підставі яких надається експертний висновок щодо рівня НС.	Лекція / <i>Face to face</i>	Лекційний матеріал/Презентація	Основна [1;3]	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал Підготувати реферати на тему: - Організація і проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт в районах НС	3 бали	-
Тиж. 14	Змістовий контроль №2	Тест	Тест	moodle.kntu.kr .ua/курс РМ та ЦЗ	Виконати тестове завдання	10 балів	-

12. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю студентів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма підсумкового контролю: залік.

Контроль знань і умінь студентів (поточний і підсумковий) з дисципліни «Ризик-менеджмент та цивільний захист» здійснюється згідно з кредитною трансферно-накопичувальною системою організації навчального процесу. Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання. Еквівалент оцінки в балах для кожної окремої теми може бути різний, загальну суму балів за тему визначено в навчально-методичній карті. Розподіл балів між видами занять (лекції, практичні заняття, самостійна робота) можливий шляхом спільного прийняття рішення викладача і студентів на першому занятті.

Оцінку «зараховано» (90-100 балів, A) заслуговує студент, який:

- всебічно, систематично і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив схильність до наукової роботи.

Оцінку «зараховано» (82-89 балів, B) - заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу.

Оцінку «зараховано» (74-81 бал, C) заслуговує студент, який:

- в загальному роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою.

Оцінку «зараховано» (64-73 бали, D) - заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання, але при рішенні допускає значну кількість помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

Оцінку «зараховано» (60-63 бали, E) - заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

Оцінка «незараховано» (35-59 балів, FX) - виставляється студенту, який:

- виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

Оцінку «незараховано» (0-35 балів, F) - виставляється студенту, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

Підсумкова (загальна оцінка) курсу навчальної дисципліни. Є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове тестування рівня засвоєності теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за виконання практичних індивідуальних завдань. Підсумкова оцінка виставляється після повного вивчення навчальної дисципліни, яка виводиться як сума проміжних оцінок за змістові модулі.

Розподіл балів, які отримують студенти при вивченні дисципліни «Ризик-менеджмент та цивільний захист»

Поточне тестування та самостійна робота												Сума	
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2								
T1	T2	T3	T4	ЗК1	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	ЗК2	100
10	10	10	10	10	10	10	10	2	2	3	3	10	

Примітка: T1, T2,...,T11 – тема програми, ЗК1, ЗК2- підсумковий змістовий контроль.

13. Рекомендована література

Базова література з ризик-менеджменту

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання : навч. посіб. Харків : Промарт, 2015. 300 с.
2. Вітлінський В.В., Великоіваненко Г.І. Ризикологія в економіці та підприємстві : монографія. Київ : КНЕУ, 2004. 480 с
3. Економічний ризик: методи оцінки та управління : Навч. посібник / Т. А. Васильєва, С. В. Леонов, Я. М. Кривич та ін. ; під заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т.А. Васильєвої, канд. екон. наук Я. М. Кривич. Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2015. 208 с.
4. Кучеренко В.Р., Карпов В.А., Карпов А.В. Економічний ризик та методи його вимірювання : навч. посіб. Одеса, 2017. 200 с.
5. Посохов І.М. Управління ризиками у підприємстві : навч. посіб. Харків : НТУ «ХПІ», 2015. 220 с.
6. Старостіна А. О., Кравченко В. А. Ризик-менеджмент : теорія та практика : Навч. посіб. Київ : ІВЦ „Видавництво „Політехніка”, 2018. 200 с.
7. Управління фінансовими ризиками : навч. посіб. / Куцик П.О., Васильців Т.Г., Сороківський В.М., Стефаняк В.І., Сороківська М.В. Львів : Растр-7, 2016. 318 с.
8. David Vose. Risk Analysis: A Quantitative Guide. 3rd edition. Wiley, 2018. 752 p.
9. Douglas W. Hubbard. The Failure of Risk Management: Why It's Broken and How to Fix It. 2nd edition. Wiley, 2020. 336 p.
10. Michael Rees. Business Risk and Simulation Modelling in Practice: Using Excel, VBA and @RISK. 1st Edition. The Wiley Finance Series, 2015. 464 p.
11. Norman Marks. World-Class Risk Management. CreateSpace Independent Publishing Platform, 2015. 234 p.

Допоміжна література з ризик менеджменту

12. Артим-Дрогомирецька З.Б., Негрей М.В. Економічний ризик : навчально-методичний посіб. Львів: "Магнолія 2006", 2015. 320 с.
13. Балджи М.Д., Карпов В.А., Ковальов А.І., Костусєв О.О., Котова І.М., Сментина Н.В. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків : Навчальний посібник. Одеса: ОНЕУ, 2016. 670 с.
14. Бугрова О. Методологічні основи оцінки ризику при прийнятті інвестиційних рішень. *Економіка України*. 2018. № 10. С. 29–32.
15. Вітлінський В.В., Верченко П.І. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком : Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. Київ : КНЕУ, 2000. 292 с.
16. Вишневська В. А., Ніколаєв І. В. Вплив ризиків на показники ефективності діяльності промислових підприємств. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2018. Вип. 33. С. 211–218.
17. Економічний ризик: ігрові моделі : Навч. посібник / В.В. Вітлінський, П.І. Верченко, А.В. Сігал, Я.С. Наконечний; За ред. В.В. Вітлінського. Київ : КНЕУ, 2002. 446 с.
18. Жовновач Р. І., Вишневська В. А. Особливості оцінки та управління екологічними ризиками на металургійних підприємствах. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2019. Кропивницький : ЦНТУ. Вип.3 (36). С. 261-270.
19. Івченко І.Ю. Економічні ризики : Навч. посібник Київ : Центр навчальної літератури, 2015. 304 с.

20. Івченко І.Ю. Моделювання економічних ризиків і ризикових ситуацій : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 344 с.
21. Ілляшенко С.М. Економічний ризик : Навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2014. 220 с.
22. Клебанова Т.С., Раєвнева Е.В. Теория экономического риска : Учеб. – метод. пособие для самост. изучен. дисц. Харьков : Издательский дом «ИНЖЭК», 2003. 156 с.
23. Лещинський О. Л., Школьнік О. В. Економічний ризик та методи його вимірювання : Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Дельта, 2015. 112 с.
24. Лук'янова В.В., Головач Т.В. Економічний ризик : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2007. 464 с.
25. Машина Н. І. Економічний ризик і методи його вимірювання : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. 188 с.
26. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2017. 256 с.
27. Подсолонко Е.А. Менеджмент: теорія та практика : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 370 с.
28. Amitabh Bhargava. Credit Risk Management Systems In Banks. ICID. Feb 10, 2016.
29. Beck U. Risk Society. Towards a New Moderning. London, 2012. 298 p.
30. Davis E. Debt, Financial Fragility and systemic Risk. Oxford, 2005.
31. Н. Felix Kloman. Integrated Risk Assessment. Current Views of Risk Management. URL: <http://www.garp.com>.
32. John K. Hollmann Project Risk Quantification. A Practitioner's Guide to Realistic Cost and Schedule Risk Management. Probabilistic Publishing, 2016. 416 p.

Базова література з цивільного захисту

- 1 Бикова О.В., Болієв О.В., Деревинський Д.М., Єлісеєв В.Н., Миронець С.М., Осипенко С.І., Півень Ю.О. та ін. Основи цивільного захисту: Навч. посіб. К: 2008. – 223 с.
- 2 Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посіб. / Львів, 2010. – 384 с.
- 3 Гончарук В.Є., Качан С.І., Орел С.М., Пуцило В.І. Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях: Навчальний посібник. – Львів: Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2004 – 136с.
- 4 Зеркалов Д.В. та ін. Цивільний захист. Навчальний посібник /Зеркалов Д.В., Міхеєв Ю. В., Праховник Н.А., Землянська О. В. За редакцією Д. В. Зеркалов – К.: «Основа». 2014. – 234 с.
- 5 Євдін О.М., Могильниченко В.В. та ін. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т.1. «Техногенна та природна небезпека». Т.3. «Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони) та містобудування»: Посіб.– К.: КІМ, 2007, 2008. – 636 с., – 152 с.
- 6 Левчук К. О. Цивільний захист: навчальний посібник / К.О. Левчук, Р.Я. Романюк, А.О. Толок – Дніпродзержинськ : ДДТУ, 2016 р. – 325 с.
- 7 Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. Цивільна безпека: Навч. посіб. – К: Центр учбової літератури, 2008.– 158 с.
- 8 Миценко І.М. Цивільна оборона: навч. посіб. / І.М. Миценко, О.М. Мезенцева – Чернівці: Книги – XXI, 2004. – 404 с.
- 9 Осипенко С.І., Іванов А.В. «Організація функціонального навчання у сфері цивільного захисту». Навч. посіб. – К., 2008. -286с.

- 10 Охорона праці в галузі та цивільний захист. Навчальний посібник / О.В. Оришака, Г.П. Горбачова, О.М. Мезенцева, К.М. Марченко, К.О. Буравченко – Кропивницький : Видавець Лисенко В.Ф., 2019. – 226 с.
- 11 Русаловський А.В., Вендичанський В.Н. Цивільний захист: Навч. посібн. / За наук. ред. Запорожця О.І., – К.: АМУ, 2008. – 250с.
- 12 Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист: Підручник / М.І. Стеблюк. — 3-тє вид., стер. — К.: Знання, 2013. — 487 с.
- 13 Сусло С.Т., Заплатинський В.М., Харамда Г.М. Цивільний захист: Навч. посіб. / За ред. проф. М.О. Біляковича. – К.: Арістей, 2007.– 386 с.
- 14 Шоботов В.М. Цивільна оборона: навч. посіб. – К.: «Центр навчальної літератури», 2004. – 439 с.

Допоміжна література з цивільного захисту

15. Бегун В.В., Бегун С.В., Широков С.В. Казачков И.В., Литвинов В.В., Письменный Е.Н. Культура безопасности на ядерных объектах Украины: Учебн. пособие. – К.: НТУУ КПИ, 2009. – 363с.
16. Защита объектов народного хозяйства от оружия массового поражения: Справочник /Г.П. Демиденко, Е.П.Кузьменко, П.П.Орлов и др. /Под ред. Г.П.Демиденко – 2-е изд. перераб. и доп. – К.: Вища шк., 1989. – 287с.
17. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). - Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. – 125

Основні законодавчі та нормативно-правові акти з цивільного захисту

- 1 Кодекс Цивільного захисту України від 2.10.2012 р. № 5403-VI.
- 2 Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 27.
- 3 Закон України «Про правовий режим воєнного стану» – К. Урядовий кур'єр, 14.06.2000. – № 107.
- 4 Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» – К. Урядовий кур'єр, 14.06.2000. – № 107.
- 5 Закон України «Про захист людини від інфекційних хвороб» – К. 06.04.2000. №1645-III.
- 6 Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» – К.18.01.2001.-№2245-III.
- 7 Закон України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» – К.: Відомості Верховної Ради України, 1991. – № 16. – Ст. 198; 1992., № 13. – Ст. 177.
- 8 Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту. Постанова КМУ №733 від 27.09.2017 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2017-%D0%BF#n9>
- 9 Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій. Постанова КМУ № 3841 від 30.10.2013 р. <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/841-2013-%D0%BF>
- 10 Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях. Постанова КМУ № 444 від 26 червня 2013 р. <https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/444-2013-п>
- 11 Про затвердження Порядку створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Постанова КМУ № 775 від 30 вересня 2015 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/775-2015-п>

12 Про затвердження Порядку розроблення планів діяльності єдиної державної системи цивільного захисту. Постанова КМУ № 626 від 9.08.2017 р. <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/250214300>

13 Про затвердження Плану реагування на надзвичайні ситуації державного рівня. Постанова КМУ № 223 від 14.03.2018 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/223-2018-п>

14 [Положення про єдину державну систему цивільного захисту](#). Постанова КМУ № 11 від 9.01.2014 р. // Офіційний вісник України, 2014 р., № 8, ст. 245.

Інформаційні ресурси

з ризик-менеджменту

1. URL <http://zakon4.rada.gov.ua/laws> - Законодавство України.
2. URL <http://www.nbuv.gov.ua> – Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.
3. URL:<http://www.ukrstat.gov.ua> - Офіційний сайт Державної служби статистики України

з цивільного захисту

- 1 <http://www.mns.gov.ua/> сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій.
- 2 <http://www.rainbow.gov.ua/> Рада національної безпеки і оборони України.
- 3 <http://www.uamission.org/> Постійне представництво України при ООН.
- 4 <http://www.100top.ru/news/> (російською мовою) Новини про поточні події у світі, в т.ч. про надзвичайні ситуації.
- 5 <http://www.scgis.ru/russian/> Сайт, присвячений землетрусам та сейсмічному районуванню території.
- 6 <http://chronicl.chat.ru/> Сайт, присвячений надзвичайним ситуаціям природного характеру.
- 7 <http://www.nau.ua> Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
- 8 <http://www.obzh.ru/pre> Попередження і ліквідація надзвичайних ситуацій: електронний навч. посіб.
- 9 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show> Програма створення Урядової інформаційно-аналітичної системи з питань надзвичайних ситуацій.
- 10 <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show> Методика оцінки збитків від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру /Постанова КМУ № 175 від 15.02.2002 р.
- 11 <http://mozdocs.kiev.ua/view.php?id=6857> Методичні вказівки планування заходів щодо попередження занесення і поширення в Україні небезпечних інфекційних хвороб.